

Biologické základy – potravní nároky jelenovitých

Náplň tématu

- **Zaživací trakt a jeho funkce**
- **Krmiva**
- **Objemná krmiva**
- **Jadrná krmiva**
- **Dužnatá krmiva**
- **Minerální doplňky**
- **Zásady krmení a příkrmování**
- **Potřeby živin**
- **Zvěřní políčka**
- **Péče o pastviny**

Potravní preference

- Potravní preference se mohou výrazně lišit u jednotlivých druhů farmové zvěře
- Jsou vývojově fixovány, ale nejsou neměnné
- Obvyklé rozdělení je:
 1. Konzumenti koncentrátů (srnec) – častější příjem krmiva (až 12 x za den)
 2. Pastervní generalisté (muflon) – méně častý příjem krmiva (3 x denně)
 3. Potravní oportunisté (jelen a daněk) – asi 6 period

Zaživací trakt a jeho funkce (a)

- Jelenovití jsou přežvýkavci
- Trávení vlákniny
- Trávení dusíkatých látek
- 90% energie získává činností mikroorganismů
- Bachor – velikost a množství klků se v průběhu roku mění
- Zkracování světelného dne – vyšší produkce melatoninu – zmenšení objemu bachoru – zmenšení velikosti a množství klků
- V období krátkého dne má bachor asi 1/3 objemu než v létě kdy je objem a vstřebávací povrch největší

Zaživací trakt a jeho funkce (b)

- Čepec
- Kniha
- Slez – vlastní žaludek
- Příjem potravy v několika cyklech během dne
- Přežvykování na klidnějším místě
- TMK
- Plyny
- Adaptace mikroorganismů – změna krmné dávky
- Nutné návykové období (14 dní)
- Kontinuální příjem krmiva
- Nebezpečí zdravotně závadných krmiv
- Zaživací trakt mláďat

Objemná krmiva

- Základní složka krmných dávek
- Nízká koncentrace živin a vysoký obsah vlákniny a ligninů
- Určité množství objemných krmiv (vlákniny) je pro funkci bachoru nezbytné
- Patří sem – tráva, byliny (čerstvé i konzervované), listy a letorosty
- Sena z ploch kde se pasou (druhov^á rozličnost)
- Sušina optimálně 86 % (jinak plísně)
- Silážování krmiv - problémy
- Kůra stromů – vláknina, třísloviny (tanin), lignin, pryskyřice

Dužnatá krmiva

- Vysoký obsah vody
- Nízká koncentrace živin
- Mají dietetický význam
- Patří sem – řepa, mrkev, brambory, topinambury, vodnice, tuřín, kedlubny, zelí, ovoce, také např. cukrovarské řízky
- Vhodné krmivo v zimě, ale po menších dávkách
- Vhodné uskladnění
- Nekrmit – zmrzlá, plesnivá či nahnílá
- Brambory – nebezpečí klíčků

Jadrná krmiva

- Vysoká koncentrace živin, vysoký obsah sušiny a nízký obsah vlákniny
- Patří sem – obiloviny, luštěniny, pokrutiny a extrahované šroty, úsušky
- Člení se na energetická a bílkovinná
- Pro zvířata atraktivní avšak potenciálně nebezpečná
- Z obilovin vhodné ty které mají vyšší obsah vlákniny (oves, ječmen)
- Nebezpečí zplísnění
- Obsah tuku

Minerální doplňky

- Požadavky organismu
- Zdroje
- Využitelnost
- Přídavek do krmiva
- Lizy – blízko vody, nesmí na ně pršet
- Celoroční přístup ke kamenné soli
- Dominantní jsou zejména Ca a P
- Doporučený poměr 1,3 až 1,7 Ca : P
- Další makroprvky – Mg, Na a K
- Mikroprvky – Se, Cu, Zn
- Přehnojování N
- Vysoké množství dusičnanů a dusitanů v KD
- Vznik methemoglobie – nebezpečí zejména na jaře

Biologické základy krmení a příkrmování

- Na farmách je nutné racionálně řídit výživu jelenovitých
- Mít na paměti anatomicko – morfologické změny zažívacího traktu v průběhu roku
- Konec léta a podzim – příprava na nedostatek potravy, ukládání depotního tuku v dutině břišní a podkoží
- Období krátkého dne – minimální příjem potravy, hlavně hrubá vláknina, odbourávání tukových rezerv
- Příkrm nemá zásadní význam – ten mají zásoby tuku
- Konec zimy a předjaří – příprava na širokou potravní nabídku
- Změny jsou fixovány geneticky

Praktická aplikace poznatků

- **Závěry:**
- **Podzim (od ústupu vegetace - konec září - do 1/2 prosince) – krmiva s vysokým obsahem glycidů (semena a plody)**
- **Od 1/2 prosince do konce února – krmiva s vysokým obsahem hrubé vlákniny (seno a větve)**
- **Od března do konce dubna – potřeba živin ovlivňována růstem paroží a březostí. Proto krmiva bílkovinného charakteru a minerální látky. Přikrmovat i když je časný nástup vegetace**
- **Od května do konce září – živinové požadavky by měly být uspokojeny hlavně pastvou.**
- **Příjem potravy všemi jedinci současně**
- **Ohrádky pro nedospělé kusy**
- **Přikrmování všech na větší ploše**

Parohy

- Kostěný útvar každoročně vyrůstající
- Násadce čelních kostí – pučnice
- Vývin souvisí s činností pohlavních orgánů
- Lodyhy parohů obalení kůží (líčí)
- Jsou krveny a vyživovány
- Ukládání vápenatých solí, postupné ztvrdnutí
- Konec přívodu živin do kůže, ta odumře (vytloukání)
- Po skončení sezóny paroh odumře a odlomí se

Zvěřní políčka

- Jsou doporučována
- Ohrazená plocha, která je oseta a je po dozrání je zvěři zpřístupněna
- Problém s návykovým obdobím (dříve než si navykne je políčko spaseno)
- Na větší ploše může být více políček a zvěř má možnost výběru

Péče o pastviny

- **Pastva může být hlavním zdrojem živin po dobu delší, než je půl roku**
- **Při špatné péči dochází k degradaci pastviny**
- **Objevují se byliny, které jelenovití nepřijímají – šťovík, bodlák, kopřiva**
- **Posekání nedopasků**
- **Posekání plevelných bylin ještě před květem**
- **Prospěšné je vápnění porostů**
- **Vyšlapávání zatížených ploch (kolem krmelců)**
- **Při obnově pastvin pamatovat na druhovou pestrost**

Děkuji za pozornost